

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทสำคัญในการบริหารและพัฒนาองค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการจัดการศึกษา มีความจำเป็นที่ต้องใช้การจัดการระบบสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพในการบริหารงานสถานศึกษา เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายขององค์กร ซึ่งจะเห็นได้ว่าการจัดระบบสารสนเทศนั้น เป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินการประกันคุณภาพทางการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาอย่างมีคุณภาพ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544) ที่ว่าด้วยมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการของการจัดการศึกษาที่ต้องมุ่งเน้นทั้งคุณภาพและมาตรฐาน สถานศึกษาจะต้องจัดให้มีการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งประกอบด้วยระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก โดยสถานศึกษาต้องจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และรองรับการประกันคุณภาพภายนอกต่อไป ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ (2546) ได้กำหนด ระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและปฐมวัย โดยมีการจัดระบบการบริหารและสารสนเทศเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา เรื่องการจัดระบบสารสนเทศ ดังนี้ ให้สถานศึกษาจัดระบบสารสนเทศที่มีข้อมูลอย่างเพียงพอต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สำหรับมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประกันคุณภาพภายนอกที่สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2547) ใช้เป็นกรอบในการประเมินคุณภาพสถานศึกษา มีงานระบบสารสนเทศเป็นส่วนหนึ่งในเกณฑ์การพิจารณา ซึ่งมีตัวบ่งชี้ คือ ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการบริหาร และมีเกณฑ์การพิจารณา คือ ผู้บริหารมีการบริหารบนฐานความรู้และมีระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร

ซึ่งสถานศึกษาจะต้องจัดทำระบบข้อมูลและสารสนเทศภายในสถานศึกษาให้สอดคล้องกับภารกิจสถานศึกษาและลักษณะของมาตรฐานการศึกษาที่สถานศึกษากำหนด

ในการดำเนินงานด้านระบบสารสนเทศของหน่วยงานทางการศึกษามักจะประสบปัญหาและผลกระทบต่อการบริหารงานหลาย ๆ ด้าน ดังที่ สะอาด หงส์คำ (2546) พบว่า ปัญหาในการจัดการระบบสารสนเทศ เพื่อการวางแผนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงรายนั้น พอสรุปได้ดังนี้ บุคลากรที่รับผิดชอบขาดความรู้และความเข้าใจในการปฏิบัติงาน การจัดการไม่เป็นระบบ ขาดเครื่องมือ อุปกรณ์และวัสดุ ในการปฏิบัติงาน การใช้ข้อมูลสารสนเทศไม่ครบตามภารกิจงาน ขาดการประสานงานระหว่างผู้รับผิดชอบกับผู้ใช้ข้อมูลสารสนเทศ ไม่ใช้ข้อมูลสารสนเทศในการวางแผน และข้อมูลสารสนเทศไม่พอเพียงต่อการใช้งาน และจันทรา จันทเลิศ (2548) ได้ศึกษาการจัดการระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 พบว่า การจัดสรรงบประมาณสนับสนุนมีน้อย ส่งผลให้สถานศึกษาขาดวัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดการระบบสารสนเทศ เครื่องคอมพิวเตอร์ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีสมรรถภาพการใช้งานต่ำ ไม่ทันสมัย และมีจำนวนน้อย สถานศึกษาไม่ได้ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่สอดคล้องกับลักษณะของงานประกันคุณภาพการศึกษา ส่วนในด้านบุคลากร ยังขาดความรู้ความชำนาญในงานด้านสารสนเทศ มีภาระหน้าที่มาก ไม่ได้รับการสนับสนุนให้เข้ารับการอบรมในการจัดการระบบสารสนเทศ ไม่มีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบประจำศูนย์สารสนเทศของสถานศึกษา และไม่ได้จัดให้มีห้องที่เป็นศูนย์สารสนเทศไว้เป็นสัดส่วน การเผยแพร่และนำเสนอข้อมูลสารสนเทศทั้งในหน่วยงานและนอกหน่วยงาน โดยใช้สไลด์และระบบออนไลน์มีน้อย

สถานศึกษาที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 ในอำเภอเมืองเชียงใหม่ มีทั้งหมด จำนวน 38 โรงเรียน โดยสถานศึกษาทุกแห่งจะต้องมีการจัดการระบบสารสนเทศให้เป็นไปตามแนวทางการประกันคุณภาพของสถานศึกษา จากการสัมภาษณ์ สิทธิชัย มูลเขียน (2548) ผู้ช่วยผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 สรุปได้ว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 ได้ดำเนินงานด้านการจัดการระบบสารสนเทศ ตามแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งสนองนโยบายของรัฐบาล โดยการพัฒนาโปรแกรมระบบบริหารสารสนเทศสถานศึกษา (School Management Information System : SMIS) โปรแกรม OBEC 48 และโปรแกรม On Web เพื่อใช้ในการจัดเก็บข้อมูลสถานศึกษา ข้อมูลนักเรียน ข้อมูลบุคลากร ข้อมูลงานวิชาการ และการรายงานข้อมูลผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยจัดให้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับบุคลากรของแต่ละสถานศึกษาในสังกัด เพื่อให้สามารถใช้งานโปรแกรมระบบบริหารสารสนเทศสถานศึกษา (School Management Information System:

SMIS) โปรแกรม OBEC 48 และโปรแกรม On Web เพื่อให้ดำเนินการจัดการระบบสารสนเทศ ได้อย่างถูกต้อง แม่นยำ และรวดเร็ว ซึ่งโปรแกรมจะครอบคลุมการบริหารงานของสถานศึกษา ทั้ง 4 งาน คือ งานบริหารวิชาการ งานบริหารงานบุคลากร งานบริหารงบประมาณ และงานบริหารทั่วไป ถึงแม้ว่าโปรแกรมจะครอบคลุมการดำเนินงานด้านระบบสารสนเทศทั้ง 4 งาน แต่ยังไม่มีการนำสารสนเทศที่มีไปใช้งานอย่างแท้จริง คือ สถานศึกษาจะดำเนินงานด้านการจัดการระบบสารสนเทศเพียงให้เป็นไปตามคำสั่งของหน่วยงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 เพื่อเชื่อมโยงข้อมูลกับกระทรวงศึกษาธิการในการจัดสรรงบประมาณประจำปี ส่วนในงานอื่น ๆ สถานศึกษาแต่ละแห่งมีการจัดทำไม่เท่ากัน นอกจากนี้ วาสนา เพ็ญ (2548) เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบงานด้านระบบสารสนเทศของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 กล่าวว่า โปรแกรมที่ใช้ในการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศนั้น จะใช้เหมือนกันทุกสถานศึกษาทั่วประเทศ แต่ยังมีปัญหาในด้านการจัดการระบบสารสนเทศ คือ ในเรื่องของผู้บริหารสถานศึกษาบางแห่งไม่ให้ความสำคัญและไม่สนับสนุนการจัดการระบบสารสนเทศ ทำให้เจ้าหน้าที่ขาดขวัญและกำลังใจในการทำงาน และบุคลากรที่รับผิดชอบงานด้านระบบสารสนเทศแต่ละสถานศึกษา มีการโยกย้าย สับเปลี่ยนตำแหน่งทำให้เกิดปัญหาในการจัดทำข้อมูล เพราะบุคลากรขาดความรู้ ขาดความต่อเนื่องในงานที่รับผิดชอบ ทำให้ต้องเสียเวลาในการศึกษาและทำความเข้าใจกับงานด้านระบบสารสนเทศ ส่วนในเรื่องของคอมพิวเตอร์ที่ใช้ในการจัดเก็บระบบสารสนเทศนั้น สถานศึกษาบางแห่งไม่มีเครื่องคอมพิวเตอร์ที่สามารถรองรับโปรแกรมของการจัดระบบสารสนเทศ เนื่องจากขาดงบประมาณในการจัดซื้อเครื่องคอมพิวเตอร์ที่มีประสิทธิภาพสูง ทำให้การบันทึกข้อมูลและการประมวลผลไม่สมบูรณ์

นอกจากนี้ สุทัศน์ เอื้องไพโรจน์ (2548) ผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับงานระบบสารสนเทศของโรงเรียนพุทธิโศภน กล่าวว่า การดำเนินงานจัดเก็บข้อมูลของโรงเรียนยังไม่เป็นระบบที่สมบูรณ์ ทั้งนี้เพราะมีปัญหาหลายด้าน คือ ขาดความพร้อมด้านบุคลากร บุคลากรที่ดำเนินงานจัดเก็บข้อมูลคือ ครูผู้สอน ซึ่งต้องทำหน้าที่ในการสอนและปฏิบัติหน้าที่งานระบบสารสนเทศควบคู่กับงานอื่น ๆ อีกหลายด้าน จึงทำให้การจัดเก็บข้อมูลล่าช้า ส่วนการจัดเก็บข้อมูลโดยใช้โปรแกรมเฉพาะคือ โปรแกรม OBEC ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการจัดเก็บข้อมูลเป็นไปตามคำสั่งของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 ซึ่งเป็นโปรแกรมที่ได้ข้อมูลตามรายการที่ระบุมาเท่านั้น ส่วนเครื่องมือที่ใช้ในการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นเป็นแบบสอบถามเพื่อสำรวจข้อมูลจากผู้ปกครอง งานสารสนเทศจึงอาศัยข้อมูลจากการจดบันทึกจากเอกสารเป็นส่วนใหญ่ ปัญหาเหล่านี้จำเป็นต้องมีการปรับปรุง เพื่อพัฒนาระบบสารสนเทศของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

ยิ่งขึ้น ดังนั้นผู้ศึกษาจึงได้ศึกษาการจัดการระบบสารสนเทศของสถานศึกษาในอำเภอเมืองเชียงใหม่ เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาระบบการจัดการระบบสารสนเทศในสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการระบบสารสนเทศของสถานศึกษาในอำเภอเมืองเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการจัดการระบบสารสนเทศของสถานศึกษา

ในอำเภอเมืองเชียงใหม่

ขอบเขตของการศึกษา

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ปฏิบัติงาน ด้านระบบสารสนเทศของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 ในอำเภอเมืองเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2548

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการศึกษาการจัดการระบบสารสนเทศของสถานศึกษา ในอำเภอเมืองเชียงใหม่ โดยพิจารณาขั้นตอนการจัดการระบบสารสนเทศ ซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ ขั้นการรวบรวมข้อมูล ขั้นการตรวจสอบข้อมูล ขั้นการประมวลผลข้อมูล ขั้นการนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศ และขั้นการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ

นิยามศัพท์เฉพาะ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีนิยามศัพท์เฉพาะ ดังนี้

การจัดการระบบสารสนเทศ หมายถึง การดำเนินงานตามขั้นตอนในการจัดทำระบบสารสนเทศ 5 ขั้นตอน คือ ขั้นการรวบรวมข้อมูล ขั้นการตรวจสอบข้อมูล ขั้นการประมวลผลข้อมูล ขั้นการนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศ และขั้นการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 ในอำเภอเมืองเชียงใหม่

ระบบสารสนเทศ หมายถึง วิธีการในการจัดทำข้อมูล โดยผ่านการประมวลผล และวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อนำไปใช้ในการดำเนินงานของสถานศึกษา

สถานศึกษา หมายถึง โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 ในอำเภอเมืองเชียงใหม่

ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ในการบริหาร โรงเรียน สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 ในอำเภอเมืองเชียงใหม่

ผู้ปฏิบัติงานด้านระบบสารสนเทศ หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่และรับผิดชอบในงาน
ด้านระบบสารสนเทศของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 1
ในอำเภอเมืองเชียงใหม่

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ได้ข้อมูลที่เป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการระบบสารสนเทศของสถานศึกษา
ในอำเภอเมืองเชียงใหม่

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved